

فصل ۱

کلیات و مفاهیم

۱-۱- مفهوم حمل و نقل

به طور کلی حمل و نقل در سراسر جهان به سه سطح درون‌شهری، بین‌شهری و بین‌المللی تقسیم می‌شود و معمولاً با یکی از شیوه‌های (شقوق) حمل و نقل جاده‌ای، هوایی، ریلی، دریایی و لوله‌ای یا مجموعه‌ای از آنها انجام می‌گیرد.

اولین سؤالی که در این کتاب برای شما پیش می‌آید این است که حمل و نقل چیست؟ حمل و نقل به معنی جابه‌جایی مسافر یا بار از مبدأ به مقصد است. دسترسی انسان به کالا و خدمات از طریق شبکه جابه‌جایی (مسیرهای حمل و نقل) و وسایل جابه‌جاکننده (وسایل حمل و نقل) ایجاد می‌گردد.

شکل ۱-۱- شیوه‌های حمل و نقل

نیاز است. بنابراین امور مربوط به حمل و نقل بار و کالا و همچنین خدمات مربوط به حمل و نقل مسافر نیز در این حوزه قرار می‌گیرند.

در این کتاب مباحث مربوط به حمل و نقل کالا و مسافر با استفاده از شیوه‌های مطرح شده برای تکمیل مهارت و دانش، آشنایی با همه فعالیت‌های مربوط به حمل و نقل مسافر و بار مورد

۱ با دوستانتان در مورد شیوه‌های مختلف حمل و نقل در کلاس بحث کنید.

۲ هر کدام از علائم زیر نشان‌دهنده چیست؟

فعالیت
کلاسی ۱

۳ با کدام یک از شیوه‌های حمل و نقل تاکنون سفر کرده‌اید؟ تجربیات سفر را با دوستان خود به اشتراک بگذارید.

۱-۲- تاریخچه حمل و نقل

آیا تاکنون اندیشیده‌اید که راه‌ها چرا به وجود آمدند؟ چگونه به وجود آمدند؟ اولین جاده‌های محکم و امروزی را رومی‌ها ساختند. آنها برای جابه‌جایی سربازان و افراد و حمل و نقل کالا از جاده‌ها استفاده می‌کردند و به تدریج تشکیلات مرتبی برای حمل و نقل بار و مسافر ایجاد کردند. در ایران طی سال‌های ۴۰۰ تا ۵۰۰ قبل از میلاد، شبکه‌ای از راه‌ها به وجود آمد و پایتخت ایران با تمام ایالت‌ها ارتباط پیدا می‌کرد. در زمان‌های بسیار قدیم در کشور، چاپارها (نامه‌بر - پیک) در سراسر کشور فرامین، پیام و دستورات حکومتی را از نقطه‌ای به نقطه دیگر کشور می‌فرستادند (شکل ۱-۲).

شکل ۱-۲- چاپارها در دوران هخامنشی

در تهران قدیم نیز چندین چاپارخانه (پیک خانه- که خدمات پستی در آن انجام می‌گرفت) و همچنین کاروانسرا وجود داشت که علاوه بر نامه رسانی، امور حمل مسافر به خارج از شهر، نیز از این طریق انجام می‌گرفت. اتومبیل برای اولین بار در ایران در سال ۱۲۸۰ توسط مظفرالدین شاه از کشور بلژیک خریداری و به ایران آورده شد.

شکل ۳-۱- نمایی از اتومبیل کالسکه‌ای

شکل ۴-۱- نمایی از کاروانسرا و چاپارخانه

جاده ابریشم^۱ از جمله راه‌های مهمی بوده که از اهمیت تاریخی زیادی برخوردار است. همچنین عنوان مهم‌ترین جاده در زمینه حمل‌ونقل کالا و مسافر و از قدیمی‌ترین مسیرهای مبادله کالای تجاری و دانش و فرهنگ بشری بوده و بین تمدن‌های یونانی و لاتین با آسیای شرقی، هندوستان و چین به مسافت ۱۲ هزار کیلومتری از روستای توان هوانگ چین تا شهر رم امتداد داشته است.

شکل ۵-۱- جاده ابریشم

این مسیر تا سده شانزدهم، تقریباً به مدت ۱۷۰۰ جاده‌ای، حیات جدیدی در تجارت زمینی ایجاد شد و سال از اعتبار تجاری و بازرگانی برخوردار بوده است. باردیگر توسعه تجارت زمینی آسیا-اروپا در دستور کار در دهه‌های آخر قرن بیستم با توسعه و تکمیل کشورها قرار گرفت. در حال حاضر نیز بخش عمده‌ای کامیون‌های بار و تجاری شدن عملیات حمل و نقل از مسیر راه ابریشم از قلمرو ایران عبور می‌کند.

- ۱ نقشه راه ابریشم را از اینترنت پیدا کرده و در کلاس در مورد آن صحبت کنید.
- ۲ در روی نقشه، شهرهایی که راه ابریشم از آن عبور می‌کرد را پیدا نمایید.
- ۳ با هم‌کلاسی‌های خود بررسی کنید از جاده ابریشم برای حمل و نقل چه کالاهایی استفاده می‌کردند؟

۳-۱- حمل و نقل و الهام از طبیعت

شکل ۱-۶- طراحی ماشین پرنده با الهام از پرندهگان

همواره خلقت منبع الهامی برای دانشمندان و طراحان بوده است. بسیاری از اختراعات کنونی موجود در جهان با الهام از طبیعت بیکران خداوند منان ساخته شده است. از آلبرت اینشتین^۱ نقل شده است که: به طبیعت با دقت نگاه کنید آنگاه جواب پرسش‌های خود را خواهید یافت. در بخش‌های مختلف حمل و نقل نیز دانشمندان با الهام از طبیعت دست به ساخت و طراحی وسایل و تجهیزاتی زده است که در ادامه به بخشی از آنها پرداخته شده است:

اولین بار لئوناردو داوینچی^۲ در اواخر قرن چهاردهم میلادی با الهام از پرندهگان طرح ماشین پرنده را طراحی کرد و گام‌های اولین برای پرواز کردن آغاز شد.

۱- Albert Einstein

۲- Leonardo da Vinci

الگو برداری انسان از سنجاقک برای ساخت بالگرد (هلیکوپتر)

شکل ۱-۷- الهام از سنجاقک برای ساخت بالگرد

الگو برداری از بال جغد برای ساخت هواپیمای بی صدا، بال جغد دارای ساختارهایی است که به این پرنده اجازه می دهد بدون هیچ صدایی پرواز کند محققان از این موضوع الگو برداری کرده و هواپیماهایی که صدایی ندارند را تولید کرده اند (شکل ۱-۸).

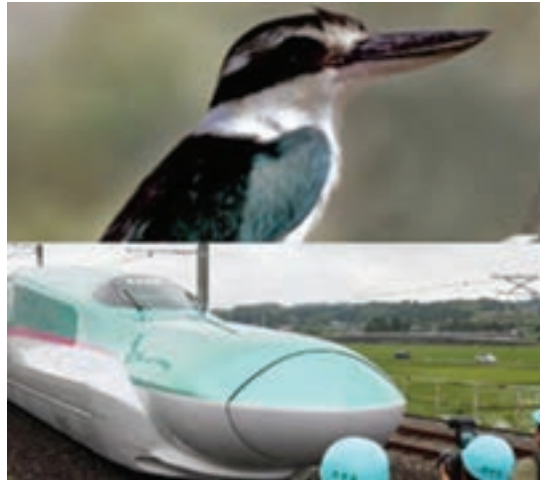
شکل ۱-۸- الهام از جغد برای ساخت هواپیمای بی صدا

استفاده از الگوی کلونی مورچه ها جهت اداره ترافیک شهری
الهام از کرم خاکی در طراحی ماشین آلات حفاری تونل (TBM)

شکل ۱-۹- الهام از کرم خاکی برای ساخت دستگاه حفار تونل

الگو برداری از منقار مرغ ماهی خوار برای طراحی قطار سریع السیر. به همین منظور قطارهای سریع السیر را با دماغه‌هایی بلند و منقار مانند طراحی کردند که این امر اجازه خروج با صدای کمتری از تونل‌ها را می‌دهد (شکل ۱-۱۰).

شکل ۱-۱۰- الهام از مرغ ماهی خوار برای ساخت قطار سریع السیر

۱-۴- تعریف اصطلاحات حوزه حمل و نقل

در این بخش سعی شده است اصطلاحاتی را که در این حوزه مورد استفاده قرار می‌گیرد به صورت اجمالی تعریف و تفسیر شوند. این اصطلاحات عبارت‌اند از:

- **حمل و نقل عمومی:** عبارت است از خدمات حمل و نقل که در دسترس عموم مردم قرار دارد. تفاوت در این نوع خدمات، سفر به صورت اشتراکی انجام می‌شود مانند اتوبوس، مترو و ... .
- **راننده:** کسی که هدایت وسیله نقلیه موتوری و غیر موتوری را برعهده دارد.
- **وسیله نقلیه:** وسایل موتوری (ماشین، موتورسیکلت و...) و غیر موتوری (گاری، دوچرخه و...) که برای جابه‌جایی انسان و کالا در راه به کار می‌رود.
- **کامیون:** وسیله نقلیه موتوری باری که قسمت بارگیر آن به صورت پیوسته به کشنده متصل است. کامیون‌ها به طور کلی با وضعیت حداقل دو محور وجود داشته و حداقل ظرفیت حمل ۶ تن بار و بیشتر دارند.

شکل ۱-۱۱- حمل و نقل جاده‌ای

- **تریلر(یدک):** عبارت از وسیله نقلیه‌ای است که با یک وسیله نقلیه موتوری کشیده می‌شود.
- **اتوبوس:** هر نوع وسیله نقلیه موتوری مسافربری که ظرفیت آن با راننده و کمک راننده ۲۷ نفر یا بیشتر باشد.

شکل ۱۲-۱. اتوبوس مسافربری

- **کالا:** به تمامی محموله‌هایی اطلاق می‌شود که توسط واگن، کانتینر یا سایر وسایل حمل و نقل مجاز بر طبق قوانین جابه‌جا می‌شوند.
- **مسافر:** به تمامی استفاده‌کنندگان از خدمات حمل و نقل مسافر از هر نوع وسیله نقلیه می‌باشد، که برای این امر، قراردادی (بلیت) منعقد شده باشد.
- **پایانه مسافربری:** فضایی برای سوار و پیاده کردن مسافران اتوبوس‌های شهری و بین شهری است که اتوبوس مسیر برنامه‌ریزی شده خود را از آنجا شروع یا خاتمه می‌دهد و غالباً به شکل یک ساختمان بزرگ همراه با امکانات رفاهی طراحی می‌شود. شرکت‌های مسافربری دارای دفاتر فروش بلیت در پایانه‌ها هستند و مسافران از طریق سکوه‌های مشخص سوار یا پیاده می‌شوند.

شکل ۱۳-۱. الف - نمایی از پایانه مسافربری

شکل ۱۳-۱-ب - نمایی از پایانه مسافری

- **پایانه مرزی:** مکان‌های ورودی و خروجی مجاز زمینی کشور است که سازمان‌های مربوطه جهت اعمال قوانین و مقررات و نیز انجام تشریفات قانونی ورود و یا خروج کالا، مسافر و وسیله نقلیه در آن استقرار دارند.
- **مجموع‌های خدماتی - رفاهی:** مکانی است که در محورهای اصلی و ترانزیتی کشور جهت ارائه خدمات مورد نیاز رانندگان، مسافران و وسایل نقلیه به صورت متمرکز احداث می‌شود. از جمله آنها می‌توان به تعمیرگاه، درمانگاه، رستوران، مسجد، استراحتگاه، جایگاه‌های عرضه سوخت، پارکینگ و ... اشاره نمود.
- **ظرفیت وسیله نقلیه:** وزن بار یا تعداد مسافری که از طرف کارخانه سازنده با تأیید مراجع معتبر برای وسیله نقلیه تعیین گردیده است.
- **گمرک:** عبارت است از سازمان دولتی که مسئول اخذ حقوق و عوارض ورودی (واردات) و خروجی (صادرات) و همچنین مسئول اجرای سایر قوانین و مقررات مربوط به واردات، ترانزیت و صادرات کالاها است.
- **ترخیص کالا:** خروج کالا را از اماکن گمرکی پس از انجام تشریفات گمرکی مربوطه، ترخیص کالا می‌گویند.
- **ترانزیت:** ترانزیت به معنی بخشی از جابه‌جایی مسافر و کالا بین مبدأ و مقصد که مستلزم عبور از کشور ثالث باشد، به تعریف ساده‌تر ورود کالا از یکی از مرزهای یک کشور و خروج از مرز دیگر همان کشور است.
- **راه:** مسیریایی که برای عبور و مرور عموم وسایل نقلیه موتوری و غیر موتوری مورد استفاده قرار می‌گیرد.
- **راه‌های شریانی درجه یک:** معابری هستند که در طراحی و بهره‌برداری از آنها به جابه‌جایی وسایل نقلیه موتوری برتری داده می‌شود. این معابر ارتباط با راه‌های برون شهری را تأمین می‌نمایند. راه‌های شریانی درجه یک براساس نحوه کنترل دسترسی تقاطع‌ها به دو گروه آزادراه و بزرگراه تقسیم می‌شوند
- **بزرگراه:** راهی است که حداقل دارای دو خط عبور در هر طرف بوده و ترافیک دو طرف آن به وسیله موانع فیزیکی از هم جدا شده باشد و به طور معمول دارای تقاطع‌های غیر هم‌سطح است. بزرگراه می‌تواند تعداد معدودی تقاطع هم‌سطح کنترل شده داشته باشد.
- **آزادراه:** آزادراه به راهی گفته می‌شود که حداقل دارای دو خط اتومبیل رو و یک شانه حداقل به عرض

سه متر برای هر طرف رفت و برگشت بوده و دو طرف آن به نحوی محصور بوده و در تمام طول آزادراه کاملاً از هم مجزا باشد و ارتباط آنها با هم تنها به وسیله راه‌های فرعی که از زیر یا بالای آزادراه عبور کند تأمین شود و هیچ راه دیگری آن را قطع نکند. ■ **راه روستایی:** راه‌های معمولاً غیر آسفالتی (با روکش شنی) که ارتباط بین روستاها را فراهم می‌آورد.

شکل ۱۴-۱- راه روستایی

■ **شانه راه:** بخشی از بدنه راه است که در دو طرف خط‌های عبور رفت و برگشت قرار داشته و برای توقف اضطراری وسایل نقلیه به کار می‌رود. شانه راه به دلیل افزایش فاصله دید در پیچ‌ها، نصب علائم راهنمایی و رانندگی، به وجود آوردن دید مناسب برای رانندگان، به وجود آوردن جایی برای انباشتن برف حاصل از برف‌روبی در راه به کار گرفته می‌شود.

شکل ۱۵-۱- احداث شانه خاکی

■ **راهگذر (کریدور):** به محل تردد برای تمام شیوه‌های حمل و نقلی جاده‌ای، دریایی، ریلی، هوایی، ترکیبی یا لوله‌ای (انتقال نفت و گاز) کالا و مسافر گفته می‌شود که براساس موافقت‌نامه‌های بین‌المللی امضا شده بین کشورها تعیین شده باشد.

■ **بار ترافیکی:** به منظور ایمنی و عدم اختلال در تردد وسایل نقلیه و حفاظت از راه و ابنیه فنی، می‌بایست طول، عرض، ارتفاع بار بر اساس مقررات حمل و نقل بار در راه‌ها باشد. ولی بعضی مواقع برای عبور بارهایی که خارج از مقررات فوق هستند که به عنوان بار ترافیکی نامیده می‌شوند تمهیدات خاصی در نظر گرفته می‌شود.

شکل ۱۶-۱- حمل بار ترافیکی

■ **ایمنی جاده‌ای:** تمهیداتی که برای ایمن بودن مردم، مسافران و راکبین در نظر گرفته می‌شود که از هرگونه آسیب جانی در امان باشند.

- با هماهنگی مدیر هنرستان و هنرآموز خود از پایانه مسافری شهر خود بازدید کنید و موارد زیر را پرسیده و در کلاس با هم کلاسی‌های خود به اشتراک بگذارید.
- چند نفر در پایانه مسافری مشغول به کار هستند؟
- روزانه چند اتوبوس از ترمینال به شهرهای دیگر می‌روند؟
- تعداد مسافرانی که روزانه از شهر شما به شهر دیگر می‌روند چقدر است؟
- به انتخاب خود با یکی از کارمندان پایانه (متصدی بلیت، متصدی اتوبوس، راننده، متصدی بار و....) در مورد وظایفی که به عهده دارند صحبت کنید و در مورد آن با هم کلاسی‌های خود بحث کنید.

بازدید
علمی

۵-۱- ضرورت و اهمیت رشته حمل و نقل

آیا امکان دارد که هرکس خود برای تهیه کالای مورد نیازش به دنبال آن برود؟ یا بدون نیاز به وسیله سفر کند؟ نیازهای روزانه افراد فهرستی از کالاهای مختلف است که هر کدام در جایی تولید شده است. اهمیت حمل و نقل در زندگی انسان امروزی به حدی است که تصور زندگی بدون آن ممکن نیست. امکان دسترسی آسان به کالا نیز خود موجب تنوع در کالاهای تولیدی و در نتیجه ایجاد رقابت می‌شود. وقتی شما بتوانید از میان چند محصول که هر کدام در کشوری تولید شده، یک محصول را انتخاب کنید، مسلماً به دنبال محصولی خواهید رفت که هم ارزان و هم خوب باشد. طبیعی است که برای جابه‌جایی آسان و راحت کالا، نیاز به گسترش شبکه راه‌هاست. احداث و گسترش راه نشانه پیشرفت یک کشور است. در گذشته نیز هرگاه راه‌ها گسترش یافته و از امنیت کافی برخوردار بود، حمل و نقل کالا بهبود می‌یافت و این امر خود سبب رونق کسب و تجارت می‌شد و رونق کسب و تجارت شکوفایی اقتصادی و پیشرفت جامعه را به دنبال داشت. همچنان که مشاهده می‌شود پیشرفت حمل و نقل در هر کشور موجب تسهیل جابه‌جایی مسافر و بار شده و می‌تواند منجر به گسترش روابط و تبادلات اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی بین جوامع گردد. در صورتی که حمل و نقل در یک کشور دارای وضعیت مناسبی باشد، قیمت نهایی تولیدات آن کشور کاهش یافته و علاوه بر کاهش هزینه‌های مردم، صادرات و واردات کالا نیز

اقتصادی‌تر خواهد شد. همچنین موجب توسعه گردشگری و ارتباطات فرهنگی و اجتماعی بین مردم می‌شود. بنابر این حمل و نقل به دلایل زیر از اهمیت زیادی برخوردار می‌باشد.

- حمل و نقل از مظاهر و جلوه‌های تمدن و پیشرفت کشورها است.
- حمل و نقل از دیدگاه اقتصادی بین نقاط تولید، توزیع و مصرف کالاها رابطه ایجاد می‌کند.
- هزینه حمل و نقل به صورت مستقیم و غیرمستقیم در قیمت نهایی اغلب تولیدات و فعالیت‌های کشور مؤثر است.
- پیشرفت در فناوری و تکنولوژی حمل و نقل، باعث کاهش فاصله زمانی بین نقاط مختلف یک کشور و همچنین در سطح بین‌المللی می‌شود.
- کارآمد بودن سیستم حمل و نقل موجب رشد شهرها و کاهش محرومیت نقاط دور افتاده کشور خواهد شد.
- وحدت، یکپارچگی، ارتباط و همدلی بین مردم هر کشور به سهولت سفر بین شهرهای آن نیز بستگی دارد.
- جهانگردی، سیاحت و زیارت و روابط اجتماعی نیازمند حمل و نقل مناسب است.
- وجود شبکه‌های حمل‌ونقلی موجب ترویج روابط اقتصادی و فرهنگی و افزایش امنیت بین کشورها می‌شود.

۱ هدف اصلی در حمل و نقل کالا چیست؟

۲ کیفیت راه‌ها چه نقشی در هزینه حمل و نقل کالا و مسافر دارند؟

۳ حساب کنید در سبد خانوار شما چند درصد از هزینه‌ها به حمل و نقل مربوط می‌شود؟

۴ به نظر شما هر شهروند چگونه می‌تواند به کاهش هزینه‌های حمل و نقل کمک کند؟

فعالیت
کلاسی ۳

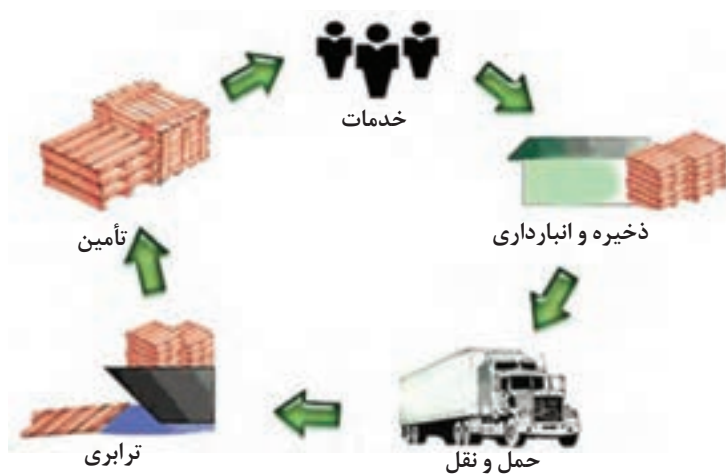

۶-۱- فعالیت‌های اقتصادی در منطقه و نقش آن در توسعه کشور

ایفا کردن نقش پررنگ بخش‌های حمل و نقل در اقتصاد جوامع که شامل خدمات کشاورزی و صنعت می‌باشد در اقتصاد هر کشوری بسیار تأثیرگذار است. قرار گرفتن کشور عزیزمان در شاهراه‌های سه قاره و پنج منطقه مهم جهان و ایجاد موقعیتی بسیار حساس از نظر جغرافیای بین‌الملل، ایران را در جایگاهی ویژه قرار داده است. آیا می‌دانستید صنعت حمل و نقل در قیمت محصولات که می‌خرید تأثیرگذار است؟ حمل و نقل مواد اولیه و کالا بین نقاط تولید و مصرف، بخشی از هزینه‌های تولید یک محصول است. بنابراین هزینه تمام شده تولیدات کشورهایی که حمل و نقلی بهینه و پیشرفته دارند، کاهش یافته و علاوه بر کاهش هزینه‌های مردم آن کشور، مقوله صادرات از آن کشور نیز برای سایر کشورها اقتصادی‌تر خواهد شد. همچنین ترانزیت کالا از کشورهایی که حمل و نقل در آنها با سرعت بالا و هزینه‌های کمتر انجام می‌پذیرد، افزایش خواهد یافت.

۱-۶-۱- امور پشتیبانی حمل و نقل

امور مرتبط با بخش حمل و نقل (که به آن لجستیک گفته می‌شود) یکی از فرایندهای مهم توسعه کشورها محسوب می‌شود. به زبان دیگر لجستیک عبارت است از سازماندهی حرکت کالا یا محصول از زمانی که تولید می‌شود یا برداشت می‌شود تا زمانی که به دست مصرف‌کننده می‌رسد با حداقل هزینه در کوتاه‌ترین زمان ممکن. همچنین لجستیک کلیه فرایندهای انبارداری، بسته‌بندی، توزیع و حمل و نقل را در برمی‌گیرد (شکل ۱۷-۱).

شکل ۱۷-۱- لجستیک (مراحل تولید تا توزیع کالا)

در این شکل مراحل لجستیک از حمل کالا در محل تولید گرفته تا آماده‌سازی، بسته‌بندی و ... نشان داده می‌شود. بهبود عملکرد در این زمینه موجب کاهش هزینه و زمان خدمات ارائه شده می‌گردد. در جهان امروز، رقابت بسیار شدیدی بین فروش کالا و خدمات تولیدکنندگان مختلف ایجاد شده است. بنابراین کاهش هزینه‌های تمام شده و همچنین افزایش اعتماد در تحویل گرفتن کالا، از اهمیت زیادی برخوردار است. به همین دلیل الگوهایی (شاخص) که

برای بهبود در عملکرد امور پشتیبانی حمل و نقل هر کشور مورد نیاز است در ادامه آورده شده است که عبارت‌اند از:

۱- کارایی فرایندهای ترخیص کالا: این شاخص مربوط به اندازه‌گیری کارایی (سودمندی) و اثربخشی فرایندهای گمرکی مانند سرعت بخشیدن به کارها، سادگی و سهولت در ترخیص کالا، نبودن مشکلات و طولانی بودن فرایند اداری و ... می‌باشد.

شکل ۱۸-۱- ترخیص کالا

۲- کیفیت زیرساخت‌ها: این شاخص مربوط به اندازه‌گیری کیفیت زیرساخت‌های کشور در حمل و نقل مانند راه‌ها، راه‌آهن، بنادر و فرودگاه‌ها و همچنین ارتباطات از راه دور و فناوری اطلاعات است.

شکل ۱۹-۱- وجود زیر ساخت مناسب جاده‌ای و ریلی

۵- زمان تحویل بارها به مشتری در زمان برنامه‌ریزی شده یا زمان مورد انتظار: اندازه‌گیری به موقع زمان تحویل کالا با این الگو صورت می‌پذیرد. یکی از عوامل مهمی که در شرایط رقابتی بازار امروز جهان باید در نظر گرفته شود، تحویل به موقع کالا بوده و عدم تطابق زمان تحویل با برنامه از پیش تعیین شده غیر قابل قبول است.

۲-۶-۱- حمل و نقل بین‌المللی

وابستگی اقتصاد کشور به درآمدهای حاصل از صادرات نفت و لزوم کاهش این وابستگی از جمله مهم‌ترین اهداف مورد نظر مسئولان و برنامه‌ریزان کشور است. حمل و نقل بین‌المللی (ترانزیت) کالا، می‌تواند یکی از منابع مهم کسب درآمد برای کشورمان، محسوب

۳- شایستگی و کیفیت خدمات: برای اندازه‌گیری شایستگی و کیفیت خدمات متصدیان حمل و نقل، کارگزاران یا واسطه‌های گمرک از این شاخص استفاده می‌شود. کیفیت خدمات به مشتری و بهینه‌سازی روابط سازمان‌ها (مانند سازمان حمایت از مصرف‌کنندگان) با مشتریان موجب بهبود این الگو خواهد شد.

۴- توانایی در تعقیب و ردیابی کالاهای ارسالی:

این شاخص برای اندازه‌گیری توانایی پیگیری و ردیابی محموله‌ها است. امروزه شناسایی محل دقیق بارها و مسیر هر محموله تا تحویل آن برای مشتریان بسیار ضروری است. بنابراین همه اجزای زنجیره محصولات باید قابلیت ردیابی داشته باشد.

شود. هنگامی که یک کالا از گمرک کشور وارد و از داخل کشور عبور و از گمرک دیگری خارج می‌شود، از طریق عوارض گمرکی، عوارض جاده‌ای و سایر پرداخت‌ها، درآمدهای قابل توجهی را برای کشور ایجاد می‌نماید. همچنین افزایش مبادلات تجاری

به‌خصوص در سطح بین‌المللی باعث انتقال فرهنگ و آیین هر کشور به کشورهای دیگر خواهد بود که این امر برای کشور عزیزمان و انتقال فرهنگ ایرانی - اسلامی بسیار مهم و ارزشمند است.

شکل ۱-۲۰- گمرک بندر شهید رجایی - بندرعباس

۱ مهم‌ترین کالاهای صادراتی و وارداتی کشور را نام ببرید.

۲ از یکی از فروشندگان محل در مورد میزان تأثیر هزینه حمل و نقل کالاها در قیمت تمام شده آنها پرس‌وجو کنید و نتایج را در کلاس به بحث بگذارید.

۳ در مورد روش‌های چگونگی ردیابی کالا تحقیق کرده و نتایج آن را در کلاس ارائه دهید و بحث کنید.

فعالیت
کلاسی ۴

ارزشیابی

- ۱ تاریخچه حمل و نقل مسافر در ایران را بررسی نمایید و مختصری در مورد آن بنویسید.
- ۲ تحقیق کنید حمل و نقل هوایی در ایران از چه سالی شروع به فعالیت نموده است؟
- ۳ مسیرهای ترانزیت کشور را روی نقشه پیدا کرده و بگویید چرا مسیرهای ترانزیت برای کشور مهم هستند؟
- ۴ تحقیق نمایید گمرک‌های کشورهای کدامند و چه کالاهایی از آنجا وارد و یا صادر می‌گردد؟
- ۵ چرخه حمل و نقل کالا را از زمان تولید تا مصرف به اختصار توضیح دهید؟
- ۶ حمل و نقل بار و مسافر چگونه می‌تواند به افزایش اشتغال در کشور عزیزمان کمک نماید؟
- ۷ آیا وجود مناطق آزاد تجاری^۱ در کشور به افزایش صادرات کالا کمک خواهد کرد؟
- ۸ افزایش ترانزیت بار و مسافر چگونه منجر به افزایش روابط بین‌المللی کشور خواهد گردید؟ شرح دهید.
- ۹ با توجه به نقشه^۲ زیر در خصوص چگونگی استفاده کشورهای از جاده ابریشم تحقیق نمایید.

- ۱۰ تحقیق نمایید بیشتر صادرات و واردات کشور شامل چه محصولاتی می‌باشد و از کدام مسیرها وارد کشور یا از کشور خارج می‌گردند؟

۱- منطقه آزاد تجاری، قلمرو معینی است که غالباً در محدوده داخل یک بندر یا در مجاورت آن قرار گرفته و در آن تجارت آزاد با سایر نقاط جهان مجاز شناخته می‌شود.